

APOLINARY LESZEK KOWAL

1925–2013

Profesor zwyczajny dr hab. inż. Apolinary Leszek Kowal urodził się 16 lipca 1925 r. w Równem na Wołyniu, gdzie uczęszczał do szkoły powszechnej i gimnazjum. W czasie wojny został zmobilizowany do Wojska Polskiego, ukończył Oficerską Szkołę Artylerii w Riazaniu i brał udział w forsowaniu Nysy oraz w walkach na kierunku Drezno–Berlin. Za zasługi w czasie wojny otrzymał Medal za Udział w Walkach o Berlin, Medal Zwycięstwa i Wolności oraz Medal Zasłużony na Polu Chwały. Z wojska odszedł w stopniu porucznika na własną prośbę i po zdaniu matury oraz egzaminów wstępnych podjął studia na Wydziale Inżynierii Sanitarnej Politechniki Wrocławskiej – studia inżynierskie ukończył w styczniu 1954 r., a magisterskie w czerwcu 1956 r. Pracę naukowo-dydaktyczną rozpoczął w Politechnice Wrocławskiej w 1953 r., będąc jeszcze studentem, w Zakładzie Technologii Wody i Ścieków pod kierunkiem profesora Aleksandra Szniolisa – założyciela i pierwszego dziekana Wydziału Inżynierii Sanitarnej Politechniki Wrocławskiej. W 1960 r. uzyskał stopień naukowy doktora na Wydziale Budownictwa Lądowego Politechniki Wrocławskiej, po czym otrzymał stypendium Departamentu Stanu USA i wyjechał na ponadroczne studia i praktykę zawodową w Johns Hopkins University w Baltimore, uzyskując tam dyplom Master of Science. W 1970 r. uzyskał stopień naukowy doktora habilitowanego na Wydziale Inżynierii Sanitarnej i Wodnej Politechniki Warszawskiej i został mianowany na stanowisko docenta w Politechnice Wrocławskiej. W 1977 r. otrzymał tytuł naukowy profesora nadzwyczajnego, a w 1990 r. – profesora zwyczajnego. Całe swoje życie zawodowe związał z Politechniką Wrocławską i choć w 1995 r. przeszedł na emeryturę, do ostatnich dni bardzo aktywnie uczestniczył w życiu naszego środowiska.

Tematyką najważniejszych osiągnięć naukowych Profesora Kowala były procesy oczyszczania wód, czynniki hamujące usuwanie żelaza i manganu z wód podziemnych, wpływ zjawisk biologicznych i fizyczno-chemicznych w procesie infiltracji na jakość wody, przyczyny pogarszania się jakości wód podziemnych, procesy oczyszczania wód *in situ* w warstwie wodonośnej, a ponadto wykorzystanie procesu adsorpcji do oczyszczania wód oraz analiza procesów i zjawisk zachodzących w wodach naturalnych, w tym w zbiornikach zaporowych. Wielką wagę przywiązywał do współpracy z przemysłem i gospodarką. W latach 60. XX w. opracował unikalną technologię oczyszczania wód podziemnych zanieczyszczonych związkami zredukowanymi. Na szczególne uznanie krajowe i europejskie zasługuje opracowana w latach 90. technologia usuwania związków azotowych z wód naturalnych z wykorzystaniem węgla aktywnego. Za swoje osiągnięcia uzyskał 6-krotnie nagrodę Ministra i kilkanaście nagród JM Rektora Politechniki Wrocławskiej.

Opublikował łącznie prawie 300 prac naukowych, w tym ponad 30 za granicą, 4 monografie, 6 skryptów i 3 podręczniki. Jego podręcznik akademicki „Technologia wody”, wydany w 1977 r., był pierwszym w kraju źródłem wiedzy z tego zakresu dla studentów kształcących się na kierunku Inżynieria Środowiska, natomiast kolejne pokolenia młodzieży akademickiej korzystają z podręcznika Jego współautorstwa „Oczyszczanie wody – podstawy teoretyczne i technologiczne, procesy i urządzenia”, który doczekał się już kilku wydań. Pod jego redakcją powstał pionierski podręcznik pt. „Odnowa wody”, wydany przez Oficynę Wydawniczą Politechniki Wrocławskiej, który zyskał

uznanie na wszystkich wydziałach kształcących na kierunku Inżynieria Środowiska. Był inicjatorem i współautorem nowego kierunku kształcenia „Ochrona Środowiska” i prekursorem wielu nowatorskich przemian w dydaktyce i kierunkach badań naukowych, które zaowocowały za Jego kadencji dziekańską zmianą nazwy Wydziału Inżynierii Sanitarnej na Wydział Inżynierii Środowiska. W ślad za tymi zmianami podążyły następnie wszystkie uczelnie techniczne w kraju.

Profesor Kowal stworzył wrocławską szkołę naukową, znaną w kraju pod nazwą „Oczyszczanie i Odnowa Wody”. Był wychowawcą wielu pokoleń inżynierów, wypromował około 200 absolwentów Politechniki Wrocławskiej. Był promotorem 23 rozpraw doktorskich. Czterech Jego wychowanków uzyskało tytuł naukowy profesora, a kilku ze stopniem doktora habilitowanego pracuje na stanowiskach profesora. Dwoje Jego doktorantów pracuje na stałe w Stanach Zjednoczonych na stanowiskach profesorów. Opracował kilkadziesiąt recenzji prac doktorskich, habilitacyjnych i wniosków o tytuł profesora, opiniował także liczne projekty KBN oraz Ministerstwa Nauki i Informatyzacji. Przez wiele lat współpracował z Agencją Ochrony Środowiska Stanów Zjednoczonych (U.S. EPA), wielokrotnie wyjeżdżał do Stanów Zjednoczonych w celu prowadzenia nowatorskich prac badawczych z zakresu ochrony i odnowy wody oraz semestralnych wykładów na kilku uniwersytetach. W latach 1975–1985 współpracował ponadto z uniwersytetami w Brnie i Dreźnie.

Profesor Apolinary Leszek Kowal przez wiele lat kierował Zakładem Technologii Wody i Ścieków, a później Zespołem Badawczym Technologii Wody i Ścieków w Politechnice Wrocławskiej. Wdrożył do praktyki wyniki wielu swych nowatorskich prac technologicznych, uzyskując 12 patentów. Brał udział w powstawaniu w kraju wszystkich większych inwestycji związanych z oczyszczaniem wody. Konsultował, opiniował projekty i uczestniczył w budowie lub rozbudowie zakładów oczyszczania wody we Wrocławiu, w Warszawie, Poznaniu, na Górnym Śląsku (Goczałkowice, Dzieckowice), w Toruniu, Bydgoszczy, Gdańsku, Gdyni, Sopocie, Raciborzu, Legnicy, Zielonej Górze, Radomiu, Białymstoku, Zgorzelcu oraz w wielu innych miejscowościach, przyczyniając się do poprawy jakości wody przeznaczonej do spożycia i jej pewności sanitarnej, a także do podniesienia walorów zdrowotnych wody. W latach 1984–1990 był dyrektorem Instytutu Inżynierii Ochrony Środowiska PWr., a w latach 1990–1993 dziekanem Wydziału Inżynierii Sanitarnej/Środowiska Politechniki Wrocławskiej. Łącznie przez ponad 20 lat pełnił odpowiedzialne funkcje akademickie w tej uczelni. Ponadto był także członkiem Centralnej Komisji ds. Tytułu Naukowego i Stopni Naukowych oraz członkiem Komitetów Naukowych PAN. W latach 1992–1995 był przewodniczącym Rady Nadzorczej Miejskiego Przedsiębiorstwa Wodociągów i Kanalizacji we Wrocławiu, a w latach 1985–1990 przewodniczącym Rady Dorzecza Środkowej Odry przy Regionalnym Zarządzie Gospodarki Wodnej we Wrocławiu. Za swoje osiągnięcia i zasługi otrzymał m.in. Krzyż Kawalerski Orderu Odrodzenia Polski, Złoty i Srebrny Krzyż Zasługi, Medal Komisji Edukacji Narodowej oraz wiele innych odznaczeń i nagród resortowych i regionalnych.

Oprócz ogromnych osiągnięć w dziedzinie nauki, Profesor Apolinary Leszek Kowal miał także wybitne zasługi w pracy społecznej. Tuż po ukończeniu studiów w 1956 r. wstąpił do Polskiego Zrzeszenia Inżynierów i Techników Sanitarnych i w jego różnych strukturach był aktywny do ostatnich dni swojego niezwykle pracowitego życia. Profesor należał do grona najwybitniejszych członków PZITS w kraju. W latach 1983–1993 był z wyboru członkiem Zarządu Oddziału Dolnośląskiego, przez wiele lat pełniąc w nim funkcję przewodniczącego Sekcji Wodociągów i Kanalizacji. Był także przewodniczącym Głównej Sekcji Wodociągów i Kanalizacji działającej przy Zarządzie Głównym PZITS, jak również członkiem Zarządu Głównego PZITS wybieranym przez Zjazdy Delegatów naszego Zrzeszenia. Ale przede wszystkim był jednym z inicjatorów utworzenia w 1979 r. kwartalnika „Ochrona Środowiska”, pierwszego ogólnopolskiego czasopisma naukowego w tej dyscyplinie, wydawanego przez oddział PZITS. Przez ćwierć wieku (aż do końca życia) był jego Redaktorem Naczelnym i Przewodniczącym Rady Programowej, przykładając wielką wagę do rzetelności naukowej i zasad etyki. Pod jego kierownictwem czasopismo to zyskało wysoką rangę i uznanie, przez co obecnie jest notowane w najbardziej prestiżowych światowych bazach, takich jak Science Citation Index Expanded (Web of Science), ProQuest, Elsevier, EBSCO. Był także członkiem rad programowych miesięcznika „Gaz, Woda i Technika Sanitarna” oraz kwartalnika „Environment Protection Engineering”. Ponadto był sekretarzem naukowym pierwszej konferencji naukowo-technicznej zainicjowanego w 1966 r. w Oddziale Dolnośląskim PZITS cyklu ogólnopolskich konferencji „Postęp Techniczny w Wodociągach”, a od 1983 r. nieprzerwanie przez 30 lat pełnił funkcję przewodniczącego Rady Programowej i Komitetu Organizacyjnego tej cyklicznej konferencji. Dzięki tej niezwykle ważnej formie działalności społecznej Profesora, konferencja ta cieszy się uznaniem środowisk naukowych i inżynierskich w całym kraju.

Za wybitne zasługi w pracy społecznej oraz za integrację środowiska inżynierów sanitarnych prof. A.L. Kowal podczas XXIV Zjazdu Delegatów w Toruniu (2004) otrzymał godność Członka Honorowego PZITS, a ponadto był odznaczony Srebrną (1966) i Złotą (1975) Odznaką Honorową PZITS oraz Srebrną (1984) i Złotą (2010) Odznaką Honorową NOT, prestiżową nagrodą *AQUARINA* (2009), a także medalem im. prof. Zygmunta Rudolfa (2000). Za zasługi w rozwoju Politechniki Wrocławskiej w 2005 r. otrzymał z rąk JM Rektora prof. Tadeusza Lutego Medal Politechniki Wrocławskiej, a jego nazwisko widnieje na pamiątkowej tablicy w holu gmachu głównego w gronie najwybitniejszych osób związanych z tą uczelnią. Był prawym Człowiekiem, wybitnym naukowcem i społecznikiem.

Pasją Profesora były antyki, stara porcelana i obrazy. Sam potrafił wydobyć pierwotne piękno ze starych mebli, które wynajdywał na targach staroci. Będzie nam ogromnie brakowało cennych rad Profesora, Jego mądrości i wyrozumiałości oraz ogromnego poczucia humoru i dystansu do otaczającej rzeczywistości.

Profesor A.L. Kowal zmarł 30 czerwca 2013 r. w wieku 88 lat i 5 lipca 2013 r. został pochowany na cmentarzu św. Rodziny przy ul. Smętnej we Wrocławiu (Sępolno), żegnany przez wielu przyjaciół, wychowanków i współpracowników.

